

MIKVE

A megtisztulás fürdője

Tanítási segédlet

készítette: Hollósy Réka

Kedves Pedagógusok!

Jelen tanítási segédlet a Székesfehérvári Vörösmarty Színház *Mikve- A megtisztulás fürdője* című előadásához készült, középiskolai korosztály számára.

Célunk, hogy a kiadványban található játékok, témafelvetések segítségével a diákok felkészülhessenek a színházlátogatásra, előzetesen ismerkedjenek az előadás központi kérdéseivel, színházi és irodalmi formanyelvével, illetve, hogy az előadás megtekintését követően struktúráltan oszthassák meg egymással élményeiket.

Hollósy Réka

TARTALOMJEGYZÉK

Hadar Galron- kortárs izraeli drámaíró	3
A zsidóság ortodox irányzatai és egyéb társadalmi felvetések	4
Mi a Mikve?	5
Feladatok az előadás megtekintése előtt	6
1.Hagyomány	6
2.Saját rituálék	7
3.Előadásképek	8
Feladatok az előadás megtekintése után:	10
1.Élménybeszámoló	10
2. Karakterek	10
3. Kapcsolatok	14
4. Segítségnyújtás	14
Források	15

Hadar Galron- kortárs izraeli drámaíró

Hadar Galron, a *Mikve* szerzője kortárs izraeli író, humorista és rendező. Bidur Kahalacha humoristával együtt Izrael történetében először állítottak színpadra olyan produkciót, amiben két ortodox nő mer viccet csinálni abból a szigorú vallási világból, amiben ők maguk is élnek.

2001 -ben szatirikus hangvételű stand-up műsort készített, *Pulsa* címmel, melynek a témája a nők helyzete volt a zsidó vallási kultúrában. Az előadás kritikus felhangja erős ellenkezést váltott ki a különböző vallási fórumokon, így be is tiltották azt saját közösségeikben.

Ennek ellenére, vagy talán éppen ezért a közönség özönlenni kezdett az előadásra (beleértve az ultraortodox nőket és férfiakat is). A *Pulsa* majd 10 évig műsoron maradt és közel 700 előadást élt meg.

A *Mikve* 2005-ben Hadar első többszereplős drámája, melyben a zsidó nők egyik legintimebb rituáléján keresztül tárja fel problémáikat, helyzetüket a színház nézői előtt.

Bár a *Mikve* fogadtatása nagyon ellentmondásos volt, hat különböző nemzetközi színházi díjra is jelölték, amelyből kettőt meg is nyert.

A *Mikve* több országban is bizonyított. Bemutatták Mexikóban, Csehországban, az Egyesült Államokban, Szlovákiában, Izraelben és Magyarországon is.

Hadar ezután társírója volt két filmnek, A Titkoknak (2007) és a Bruriahnak (2008) mely utóbbinak a főszerepét és Ő játszotta. Mindkét alkotás hasonló témákat jár körül, mint az író előző korábbi alkotásai.

A zsidóság ortodox irányzatai és egyéb társadalmi felvetések

"Ha van két zsidó, annak három véleménye lesz".

A mai zsidóságot csupán vallásként felfogni egyoldalúsághoz vezet. A világ zsidóságának többsége nem tartja magát vallásosnak, és ez nem egy paradox állítás. Sokak számára a zsidóság nemzetiségi, etnikai vagy kulturális identitás, érdeklődési kör, olvasmányok, zenei ízlés formájában jelenik meg, vagy pedig például az Izraelhez való viszonyban (például cionizmusban), netalán izraeli állampolgárságként. De annak ellenére, hogy nem vallási alapon határozzák meg a maguk zsidóságát, a „zsidóság mint vallás” kérdését nem kerülhetik meg, a valláshoz is kell valamilyen formában viszonyulniuk: ez lehet a teljes elutasítástól a hagyománytiszteletig bármi, még a negligálás is egyfajta állásfoglalás.”(...)

A második tényező, amellyel jellemezhetjük a mai zsidó irányzatokat, az a hagyományhoz, illetve a modernitáshoz való viszony. (...)

Az **ortodox zsidóság** meghatározója a hagyományhoz való tudatos ragaszkodás, és e hagyomány alapdogmája az, hogy Mózes a Szináj-hegyen megkapta a teljes Tórát, vagyis a Mózes öt könyve formájában ismert szövegcsokrot (írott tan / írott Tóra), és annak a helyes értelmezését (szóbeli tan / szóbeli Tóra). A Tóra örök, megváltoztathatatlan, és a törvényei határozzák meg a zsidó életét, annak minden mozzanatát. Hogy mit mond egy adott kérdésben a Tóra, azt minden korban a Tórában legjáratosabbak, legtanultabbak, vagyis a rabbik hivatottak eldönteni. (...)

Az ortodoxián belül is létrejöttek különböző történelmi tényezők mentén ún. **modern ortodox** irányzatok, amelyek a fenti ideológia tudatos felvállalása mellett igyekeznek nyitottak lenni a modern társadalom kihívásaira is.

Ezzel szemben, a mai ún. **ultra-ortodoxia** (a „charedi” irányzatok) sokkal zártabb társadalomban élnek (gyakran hatalmas, zárt tömbökben), ezért jóval kevesebb alkalmazkodást igényelnek. Ezáltal módjukban áll szigorítani minden tekintetben, az ideológia és a rabbinikus tudomány elmélete irányíthatja a döntéseiket, és lehetőségük van ehhez igazítaniuk a gyakorlatot.

Bíró Tamás: A zsidóság irányzatai

A dráma története ezen felül/belül rengeteg tabusított, fontos társadalmi kérdést feszeget, úgy mint intimitás, szabad akarat, a nők jogai, családon belüli erőszak vagy egy kívülálló befogadása.

Ezen problémák egy része szorosan kötődik az ortodox zsidóság vallási törvényeihez. Erről az író nő egy interjúban így nyilatkozik:

„ Nem tudom, hogy az ortodox párok között több-e a feszültség más párkapcsolatokhoz viszonyítva. Minden közösségnek megvannak a saját szabályai és az emberek már csak emberek maradnak - de azt hiszem, az a tény, hogy vallásos értelmezésben (nem feltétlenül csak a zsidó vallásban) a férfi „elveszi” a nőt, sok kiegyensúlyozatlanságot szül. A nők helyzete a zsidó törvényben pényádolog, ami változásért kiált és én úgy hiszem ezt a változást csak ezek a nők tudják elindítani. Mindenek előtt azzal, ha megértik, mennyivel többet érdemelnek”

Ugyanakkor az író nő minden körülmények között igyekszik ügyelni arra, hogy művei ne legyenek hibáztató hangvételűek. Sokkal inkább az emberekről szeretne beszélni, a Mikve esetében az abban szereplő 8 nőről. Célja, hogy tükröt tartson annak érdekében, hogy magunkra pillanthassunk kívülről és ez az élmény inspiráljon minket a változtatásra.

Mi a Mikve?

A Mikve rituális fürdő, amit a vallásos zsidó nők a házasságkötés és a menopauza között havonta, a ciklusukat követő hetedik „tisztá” nap után végeznek el, hogy megtisztuljanak a tisztátalan vértől, és újra érintkezhessenek a férjükkel.

A létesítményt a Vároval, illetve a szobákkal, ahol a nők a alámerítkezésre felkészülnek, éppúgy Mikvének hívják, mint magát az esővízzel telt Medencét, amely legalább 1.2 méter mély, hogy a nők teljes testét ellepje.

Feladatok az előadás megtekintése előtt

1.Hagyomány

Alább különböző zsidó vallási és kulturális szokásokat, szabályokat olvashattok. Alaposan olvassátok el, majd vágjátok ki a sorokat.

Próbáljatok közösen egy rangsort alkotni belőlük, az alapján, hogy mennyire nehéz betartani az adott szabályt. Érveljetek addig, míg közös nevezőre nem tudtok jutni!

Sheitel (jelentése: paróka): a férjezett hölgyek nem mehetnek ki az utcára fedetlen fejjel, parókát vagy fejkendőt kell viselniük, mivel úgy tartják, a haj a nő legfőbb ékessége, amit, miután férjhez ment, nem mutogathat mindenkinek, csak a férjének.
Hüpe (esküvői baldachin szerű építmény): ez alatta kell házasodnia a zsidó pároknak
Siduh (házasságközvetítés): Ez az ősi "intézmény" arról szól, hogy az első randevút olyasvalaki szervezi meg, aki ismeri mindkét félt. Ez legtöbb esetben esküvőig vezet.
Először az esküvő után szeretkezhet a házaspár.
Nida (tiltott időszak): A menstruáció alatt, és utána azon a hét napon, amíg az asszony nem merítkezett meg a mikvében, tilos a házasság. Ilyenkor a pár külön ágyban alszik. A szokás eredete nem higéniai, sokkal inkább az aktus szentségét megőrizendően alakul ki.
A háláchá (szóbeli hagyományként fennmaradt vallási törvény) nem tartja helyesnek az óvszer használatát a férfiaknál, mivel ennek használata által a férfi a maszturbáció bűnébe esik, hiszen ez nem a valódi módja a nemi érintkezésnek. Ezzel együtt természetesen vannak olyan körülmények, amelyek megengedetté teszik a terhesség-megelőzést. A legjellemzőbb példa erre az, amikor a terhesség az anyára nézve veszélyes lehet, vagy más olyan egészségügyi ok, amely az anya egészségét veszélyezteti. Ebben az esetben nemcsak hogy megengedett, hanem kifejezetten kötelező a fogamzásgátlás, hiszen tilos az anyát életveszélybe sodorni. További könnyítő körülmények lehetnek: több, közvetlenül egymás után született gyermek, vagy a gyenge egészségügyi, illetve lelkiállapot. Bizonyos esetekben a már meglévő gyermekek neveltetési problémái, egy genetikailag öröklődő betegség eshetősége, illetve a súlyos anyagi gondok is megengedő körülmények lehetnek.
A jellegzetes zsidó haj- és arcszőrzet-viselet forrását magában a Bibliában találjuk: „Ne nyírjátok kerekre hajatok szélét és ne rontsd el szakállad szélét.” (3Mózes 19:27.) – írja a Tóra.

2.Saját rituálék

Vallási hovatartozástól függetlenül mindenki életében vannak számára fontos szokások, hagyományok.

Váljatok kisebb csoportokra, majd minden csoport töltse ki az alábbi feladatlapot:

Írjatok 3 olyan apró szokást, ami közös a csoportotokban, a mindennapjaitok része és ragaszkodtok hozzá. Ezek lehetnek nagyon egyszerűek (pl. reggeli előtt vagy után mostok fogat?/ hova szerettek ülni a buszon stb.)

1.
2.
3.

Írjatok 3 rituálét, ami fontos az életetekben. Ez lehet ünnephez kapcsolódó, vagy olyan, ami egy életben egyszer történik (életfordulós szertartások, ünnepek).

4.
5.
6.

Válasszatok a 6 szokás/rituálé közül 2-t amelynek egy pillanatát elkészítitek állóképben, úgy mindenki szerepeljen a képben.

A csoport többi tagja próbálja meg kitalálni mi lehet ez az esemény, majd az állóképben a szereplők mögé lépve, vállukat megérintve próbáljátok meg kihangosítani a gondolataikat.

3.Előadásképek

Nézzétek meg az alábbi fotókat az előadásból. Gyűjtsétek össze kinek mi jut eszébe ennek kapcsán, hogy képzelet az előadást. Egyszavas asszociációtól kezdve bármit modnhattok, színeket, színész neveket vagy akár meg is tippelhetitek a képek alapján az előadás hosszát.

Feladatok az előadás megtekintése után:

1.Élménybeszámoló

Párokban osszátok meg egymással, kinek milyen élmény volt a színházi előadás!
Miben volt más, mint az elvárásaid?

2. Karakterek

Elevenítsétek fel a történet szereplőit, az alábbi szereplőkártyákkal.

	TEHILA, szűz, gyönyörű hosszú barna haja van. színésznő: Ballér Bianka
	SOSANA a rangidős fürdő-felügyelő. Több mint tíz éve dolgozik ebben a Mikvében, a környék minden vallásos családját ismeri. színésznő: Varga Mária

MICHAL, MIKI, énekesnő. Ahogy mondani szokták, nyers modora érző szívet takar. Csupán azért jön a Mikvébe, mert a férje „megtért”, és addig nem hajlandó a feleségéhez érni, amíg az meg nem tisztul.
színésznő: Varga Lili

SHIRA, az új, beosztott fürdő-felügyelő. Kívülálló, vagyis nem ebben az ortodox közösségben született.
Színésznő: Váradi Eszter Sára

HEDVA Az ortodox közösség egyik népszerű közéleti aktivistájának a felesége. A férje rendszeresen veri.
Színésznő: Varga Gabriella

ESZTI Hat gyermekes anyja.
Színésznő: Kerkay Rita

HINDI, Gazdag, európai sznob. Drága és divatos parókákkal rejti el a korát.
Színésznő: Kiss Diána Magdolna

ELISHEVA, Hedva legkisebb lánya, aki anyja tehetetlenségének kifejeződéseként egy ideje nem tud megszólalni.
Színésznő: Koreny Réka Noémi

a, Ki a legfiatalabb, ki a legidősebb szereplő? Szerintetek miért pont ezt az életkori szórást választotta az író?

b, Tegyétek sorba a szereplőket aszerint, hogy ki mennyire szélsőséges nézeteket vall?

c, Válasszatok ki annyi embert az osztályból, ahány szereplő van, ők álljanak meg egymás mellett semleges testtartásban. A többiek lesznek a szobrászok. Az a feladatotok, hogy társaitok testhelyzetének beállításával alkossatok meg egy olyan csoportképet, ahogyan a darab eseményei után beállnának a szereplők.

3. Kapcsolatok

Váljatok szét kisebb csoportokra, majd minden csapat húzzon egyet az alábbi képek közül. Kiscsoportban beszéljétek meg, hogy az általatok húzott ábra mely szereplőket, vagy milyen jeleneteket szimbolizálhat az előadásból.

4. Segítségnyújtás

Az előadásban több társadalmi problémával is találkozhattok. Vészhelyzetekkel, ami ha megtörténik körülöttetek valakivel, szükségét érezhetitek, hogy beavatkozzatok.

a, Gyűjtsétek ki közösen, hogy mik lehetnek ezek a problémák, események az előadásban. Kicsit beszéljétek arról, hogy vajon van-e olyan, amelybe nem szabad beleavatkozni.

b, Váljatok szét kisebb csoportokba. Minden csoportnál legyen 1-2 internetkapcsolattal rendelkező telefon. Minden kiscsoport válasszon egyet az előbb megbeszélt események, problémák közül. Keressetek rá az interneten, hogy ilyenkor kihez érdemes fordulni? (állami szervek/ szakemberek/ szervezetek)
Gyűjtsétek ki az elérhetőségeiket, keressetek a honlapjaikon hasznos tanácsokat a segítségnyújtás módjáról. Hs készen vagytok, osszátok meg kutatómunkátok eredményét a többi csapattal is.

Források

1. <https://dramaisrael.org/en/playwright/galron-hadar-2/> - saját fordítás
2. http://www.biroth.hu/publications/zsidok_iranyzatok.htm
3. <https://dctheatrescene.com/2010/05/20/playwright-hadar-galron-on-mikveh/>